

Associationsrättsliga frågor m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet ett femtontal motionsyrkanden om associationsrättsliga frågor från den allmänna motionstiden 2010. Motionsyrkandena gäller bl.a. könsfördelningen i bolagsstyrelser, lagen om ekonomiska föreningar, regler för socialt företagande och ytterligare lagstiftning om franchising.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns två reservationer och ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	4
Inledning	4
Könsfördelningen i bolagsstyrelser m.m.	4
Avskaffande av kravet på aktiekapital	6
Avskaffande av kravet på bolagsstämma	6
Lagen om ekonomiska föreningar	8
Regler för socialt företagande	9
Stiftelselagen	11
Ytterligare lagstiftning om franchising	13
Reservationer	14
1. Könsfördelningen i bolagsstyrelser m.m., punkt 1 (S, V)	14
2. Ytterligare lagstiftning om franchising, punkt 7 (S)	15
Särskilt yttrande	17
Lagen om ekonomiska föreningar, punkt 4 (S)	17
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	18
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010	18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Könsfördelningen i bolagsstyrelser m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:C201, 2010/11:C217, 2010/11:C248, 2010/11:C259 yrkande 1 och 2010/11:C270.

Reservation 1 (S, V)

2. **Avskaffande av kravet på aktiekapital**

Riksdagen avslår motion 2010/11:C233.

3. **Avskaffande av kravet på bolagsstämma**

Riksdagen avslår motion 2010/11:C258.

4. **Lagen om ekonomiska föreningar**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:C347 och 2010/11:N421 yrkande 5.

5. **Regler för socialt företagande**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:C305 yrkande 1 och 2010/11:N421 yrkande 4.

6. **Stiftelselagen**

Riksdagen avslår motion 2010/11:C322.

7. **Ytterligare lagstiftning om franchising**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:C219 och 2010/11:C239.

Reservation 2 (S)

Stockholm den 15 februari 2011

På civilutskottets vägnar

Maryam Yazdanfar

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Maryam Yazdanfar (S), Jan Ertsborn (FP), Magdalena Andersson (M), Anti Avsan (M), Carina Ohlsson (S), Maria Abrahamsson (M), Eva Bengtson Skogsberg (M), Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S), Per Lodenius (C), Yilmaz Kerimo (S), Margareta Cederfelt (M), Otto von Arnold (KD), Carina Herrstedt (SD), Katarina Köhler (S) och Amineh Kakabaveh (V).

Utskottets överväganden

Inledning

I betänkandet behandlas sammanlagt ett femtontal motionsyrkanden om associationsrättsliga frågor från den allmänna motionstiden 2010. Motionsyrkandena gäller bl.a. könsfördelningen i bolagsstyrelser, lagen om ekonomiska föreningar, regler för socialt företagande och ytterligare lagstiftning om franchising. Motionsförslagen finns i *bilagan*.

Könsfördelningen i bolagsstyrelser m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden med förslag på lagstiftning om könsfördelningen i bolagsstyrelser m.m.

Jämför reservation 1 (S, V).

Motionerna

I motion 2010/11:C201 föreslår Christina Oskarsson (S) ett tillkännagivande om att regeringen bör lägga fram förslag till ändringar i aktiebolagslagen som innebär att minst 40 % av vardera könet ska vara representerat i de större bolagens styrelser. I motionerna 2010/11:C217 av Ann-Christin Ahlberg (S), 2010/11:C248 av Gunvor G Ericson och Ulf Holm (båda MP) och 2010/11:C259 yrkande 1 av Eva-Lena Jansson (S) framställs liknande förslag.

I motion 2010/11:C270 föreslår Karin Åström och Berit Högman (båda S) ett tillkännagivande om att regeringen bör lägga fram förslag till ändringar i aktiebolagslagen som innebär att minst 40 % av vardera könet ska vara representerat i bolagens valberedningar och styrelser.

Frågesvar

Näringsminister Maud Olofsson lyfte den 11 november 2009 i ett frågesvar fram initiativet Styrelsekraft. Det är ett exklusivt mentorprogram som ger 200 högt kvalificerade kvinnor tillgång till befintliga styrelsenätverk och möjlighet att vidareutveckla sin kompetens inom styrelsearbete. Intresset för att delta i programmet har enligt näringsministern varit mycket stort – 1 400 kvinnor från hela landet ansökte om att få delta (svar på fr. 2009/10:142).

Jämställdhetsminister Nyamko Sabuni anförde den 2 februari 2010 i ett frågesvar att det är viktigt att andelen kvinnor på chefspositioner och i styrelser ökar, såväl i privata bolag som i statliga. Jämställdhetsministern

framhöll att regeringen sedan den tillträdde har arbetat för att andelen kvinnor på chefspositioner och i styrelser ska kunna öka. Som ett av flera exempel nämnde ministern det nationella styrelseprogrammet för kvinnor – Styrelsekraft. Det syftar till att lyfta fram och synliggöra kvinnor med styrelsekompetens, vilket bör underlätta bl.a. för valberedningarna i deras rekryteringsarbete. Jämställdhetsministern betonade att hon vill se ett jämställt samhälle där vi bedöms efter vår kompetens och våra förmågor och meriter, oavsett vilket kön vi har. Enligt jämställdhetsministern är emellertid lagstadgad kvotering av kvinnor och män till bolagsstyrelser inte en lämplig metod för att förbättra jämställdheten i näringslivet (svar på fr. 2009/10:459).

Utskottets ställningstagande

Som utskottet uttalat tidigare, när liknande motionsyrkanden som de nu aktuella behandlats av riksdagen, anser utskottet att rådande förhållanden vad gäller könsfördelningen i bolagsstyrelser inte är tillfredsställande (se t.ex. bet. 2008/09:CU14 och bet. 2009/10:CU13). Förhållandena ger anledning till eftertanke, men det bör enligt utskottets mening trots allt inte komma i fråga att lagstiftningsvägen tvinga fram en ändring.

En jämnare könsfördelning i bolagsstyrelser måste alltså främjas med andra medel. Utskottet vill här peka på att man enligt Svensk kod för bolagsstyrning ska eftersträva en jämn könsfördelning i styrelsen och att vissa bolag enligt noteringskraven på Stockholmsbörsen är skyldiga att tillämpa koden.

Dessutom vill utskottet framhålla att riksdagen hösten 2006 beslutade om riktade insatser för att främja kvinnors företagande och för att stärka kunskaperna om kvinnors företagande. Satsningen omfattade 100 miljoner kronor per år under 2007–2009 (prop. 2006/07:1 utg.omr. 24 avsnitt 3.14.2, bet. 2006/07:NU1, rskr. 2006/07:62–63). Hösten 2009 beslutade riksdagen att den treåriga insats som genomförts under perioden 2007–2009 skulle förlängas t.o.m. 2010 och omfatta ytterligare 100 miljoner kronor (prop. 2009/10:1 utg.omr. 24 avsnitt 3.5.2, bet. 2009/10:NU1, rskr. 2009/10:146–148).

För att särskilt synliggöra kvinnors företagande och inspirera fler kvinnor att starta företag har regeringen tagit initiativ till det nationella styrelseprogrammet för kvinnor – Styrelsekraft. Det är ett exklusivt mentorprogram som ger 200 högt kvalificerade kvinnor tillgång till befintliga styrelsenätverk och möjlighet att vidareutveckla sin kompetens inom styrelsearbete. Intresset för att delta i programmet har varit mycket stort – 1 400 kvinnor från hela landet ansökte om att få delta.

Med det anförda vidhåller utskottet sitt tidigare ställningstagande och föreslår därför att riksdagen avslår motionerna.

Avskaffande av kravet på aktiekapital

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande med förslag om avskaffande av kravet på aktiekapital för att kunna starta ett aktiebolag.

Motionen

I motion 2010/11:C233 anför Carl-Oskar Bohlin och Erik Bengtzboe (båda M) att kravet på eget kapital för att kunna starta ett aktiebolag medför större skada än nytta för svensk ekonomi. Motionärerna anser därför att kravet på eget kapital för att kunna starta ett aktiebolag ska tas bort. Ett tillkännagivande yrkas med detta innehåll.

Gällande rätt

Sedan den 1 april 2010 gäller enligt 1 kap. 5 § aktiebolagslagen (2005:551) att aktiekapitalet i privata aktiebolag ska uppgå till minst 50 000 kr (prop. 2009/10:61, bet. 2009/10:CU12, rskr. 2009/10:188).

Utskottets ställningstagande

I likhet med vad utskottet framhöll i samband med att gränsen för lägsta tillåtna aktiekapital sänktes från 100 000 kr till 50 000 kr anser utskottet att aktiekapitalet fyller en funktion som spärr mot ogenomtänkt och oseriöst företagande. Att det krävs ett kapitaltillskott av den som vill starta ett aktiebolag borgar i någon mån för att företagaren har en genomtänkt och hållbar affärsidé, som han eller hon är beredd att satsa en del egna medel på för att förverkliga. Att aktieägaren själv satsar kapital kan vidare antas minska benägenheten hos företagaren att ta alltför stora risker i verksamheten. Ett kapitalkrav utgör också ett visst hinder mot att aktiebolagsformen utnyttjas för oseriösa syften eller för att nå skattemässiga fördelar.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionen.

Avskaffande av kravet på bolagsstämma

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande med förslag om avskaffande av kravet på bolagsstämma i små privata aktiebolag. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete inom Regeringskansliet.

Motionen

I motion 2010/11:C258 föreslår Carl-Oskar Bohlin och Erik Bengtzboe (båda M) att kravet på bolagsstämma i små privata aktiebolag ska avskaffas. Ett tillkännagivande yrkas med detta innehåll.

Gällande rätt

Aktieägarnas rätt att besluta i bolagets angelägenheter utövas vid en bolagsstämma, som regleras i 7 kap. aktiebolagslagen (2005:551). Bolagsstämman, som är bolagets högsta beslutande organ, kan om inte annat följer av lag eller bolagsordning avgöra varje fråga som rör bolaget. Bolagsstämman kan vara ordinarie eller extra. Ordinarie stämma ska hållas minst en gång om året, vid vilken årsredovisningen och revisionsberättelsen ska läggas fram (årsstämma). Extra stämma ska hållas om styrelsen finner skäl därtill eller om det begärs av bolagets revisor eller ägare till minst en tiondel av aktierna.

Pågående arbete

I september 2007 tillkallade regeringen en särskild utredare för att bl.a. överväga ändringar i aktiebolagslagen och aktiebolagsförordningen som innebär förenklingar för aktiebolagen. Arbetet var särskilt inriktat på de små aktiebolagens behov av förenklade associationsrättsliga regler. Utredningen, som antog namnet Utredningen om ett enklare aktiebolag, har redovisat sina förslag i delbetänkandet Aktiekapital i privata aktiebolag (SOU 2008:49) och i slutbetänkandet Förenklingar i aktiebolagslagen m.m. (SOU 2009:34).

I slutbetänkandet anför utredningen att det i aktiebolagslagen inte finns några uttryckliga bestämmelser om att bolagsstämmobeslut kan ersättas genom överenskommelser mellan aktieägarna. Bolagsstämman är, sådan den framträder i lagtexten, ett muntligt förfarande. Enligt utredningen kan stämman dock genomföras genom en s.k. skrivbordsstämma, vilket i korthet innebär att bolagsstämmobeslut fattas utan att aktieägarna är närvarande vid ett sammanträde och att ett stämmoprotokoll i stället cirkuleras mellan samtliga aktieägare som skriver under detta. Samtliga aktieägare måste vara eniga om att avvika från formföreskrifterna i 7 kap. aktiebolagslagen. Däremot måste enigheten inte nödvändigtvis avse de materiella beslut som fattas. Genom att varje aktieägare kan vägra att medverka till ett sådant förfarande och därmed tvinga fram att en muntlig bolagsstämma hålls anses aktieägarnas intressen vara tillräckligt tillgodosedda. Enligt utredningen torde skrivbordsstämma vara det vanliga i det stora flertalet mindre bolag, särskilt sådana med endast en aktieägare.

Utredningen konstaterar att även om de flesta formkrav för bolagsstämma är obligatoriska utgör dessa inget hinder mot att avvika från kraven om aktieägarna är överens. Vidare fyller formkraven sin funktion även i ett aktiebolag med ett fåtal ägare när dessa har motstridiga intres-

sen. Mot bakgrund av den möjlighet som finns till s.k. skrivbordsstämma är det enligt utredningen svårt att hitta en ordning som i praktiken skulle innebära en förenkling för de minsta privata aktiebolagen. Detta gäller även i enmansbolagen där beslut formaliseras genom bolagsstämmoprotokollet. Utredningens bedömning är därför att det inte finns skäl att föreslå en annan ordning för bolagsstämma för aktiebolag med en eller ett fåtal ägare. Utredningen gör vidare bedömningen att något förtydligande om möjligheten till skrivbordsstämma inte bör tas in i aktiebolagslagen. I stället bör information om innebörden av och möjligheten till skrivbordsstämma tillhandahållas genom Bolagsverket.

Utredningens förslag är föremål för beredning inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Med hänvisning till det pågående beredningsarbetet inom Regeringskansliet anser utskottet att motionen bör avslås.

Lagen om ekonomiska föreningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör lagen om ekonomiska föreningar. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Jämför särskilt yttrande (S).

Motionerna

Kerstin Engle m.fl. (S) anför i motion 2010/11:C347 att det, för att upprätthålla konkurrensen mellan olika associationsformer, är av yttersta vikt att lagstiftningen är neutral i förhållande till olika associationsformer. Motionärerna välkomnar därför den pågående översynen av lagen om ekonomiska föreningar som, enligt motionärerna, bör syfta till att skapa en mera flexibel företagsform som kan vara konkurrenskraftig i förhållande till andra associationsformer och som lever upp till Kooperationens krav. I motionen begärs ett tillkännagivande i enlighet härmed.

I motion 2010/11:N421 yrkande 5 föreslår Ulf Holm m.fl. (MP) ett tillkännagivande om att regeringen bör se över lagen om ekonomiska föreningar i syfte att undersöka eventuella fördelar med att dela upp den juridiska personen i två delar för att tydliggöra den icke vinstdrivande formen.

Pågående arbete

I december 2010 presenterade Föreningslagsutredningen sitt slutbetänkande En ny lag om ekonomiska föreningar (SOU 2010:90). Utredningen konstaterar bl.a. att förutsättningarna för ett sådant företagande som sker i den

ekonomiska föreningens form under senare år har förändrats betydligt. Konkurrenten från företagande i annan form har ökat. Samtidigt har det etablerats nya slag av kooperativ. Användningen av den ekonomiska föreningsformen har dock hämmats av att regelverket ibland har uppfattats som otillräckligt eller osäkert. Den nuvarande lagen om ekonomiska föreningar är, enligt utredningen, dessutom i behov av en genomgripande språklig och redaktionell omarbetning. För att underlätta för företagen bör regleringen också göras mera tydlig och överskådlig. I en del avseenden finns det också ett behov av att anpassa lagen om ekonomiska föreningar till bestämmelserna i 2005 års aktiebolagslag. Allt detta har föranlett utredningen att föreslå en helt ny lag om ekonomiska föreningar.

Utredningens förslag är föremål för remissbehandling.

Tidigare ställningstaganden

Motionsyrkanden om en översyn av lagen om ekonomiska föreningar har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2010 i betänkande 2009/10:CU13. Motionsyrkandena har avstyrkts med hänvisning till pågående beredningsarbete. Riksdagen har följt utskottet.

Föreningslagsutredningens slutbetänkande är nu föremål för remissbehandling. Utskottet anser att det pågående arbetet inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida. Motionerna bör därför avslås.

Regler för socialt företagande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om krav på särskild lagstiftning för socialt företagande. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Motionerna

I motion 2010/11:C305 föreslår Gustav Fridolin och Valter Mutz (båda MP) ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda möjligheten att införa en bolagsform utifrån idén om s.k. stakeholders companies. Grundtanken är att skapa en företagsform där alla som berörs (stakeholders) av ett företags verksamhet också bör ha inflytande över driften. Det kan t.ex. handla om ägare, anställda, underleverantörer, konsumenter, ortsbor eller framtida generationer (företrädare av miljöorganisationer eller annan ekologisk kompetens).

I motion 2010/11:N421 yrkande 4 föreslår Ulf Holm m.fl. (MP) ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda om det krävs en särskild lagstiftning för sociala företag.

Pågående arbete

Föreningslagsutredningen konstaterar i sitt slutbetänkande (SOU 2010:90) att gällande rätt medger att en ekonomisk förening har andra syften än det grundläggande syftet att främja medlemmarnas ekonomiska intressen. Utredningen hänvisar till att det i doktrinen har uttalats att det inte bör vara ett registreringshinder att en förening har dubbla syften, på så sätt att verksamheten dels ska gynna föreningsmedlemmars ekonomiska intressen, dels fullfölja ett ideellt syfte. Enligt vad utredningen kommit fram till förefaller det inte som att nuvarande lagstiftnings krav på att ekonomiska föreningsars verksamhet ska gynna medlemmarnas ekonomiska intressen orsakar några särskilda problem. Föreningar med social verksamhet brukar inte vägras registrering, och Bolagsverket godkänner regelmässigt stadgeformuleringar som innebär att den aktuella föreningens ändamål är att främja medlemmarnas ekonomiska och sociala intressen, dvs. föreningar med dubbla syften.

Föreningslagsutredningen anser dock att för en del sociala företag kan såväl aktiebolagsformen som den ekonomiska föreningsformen framstå som främmande, medan den ideella föreningsformen framstår som alltför oreglerad och osäker. Det talar, enligt utredningen, för att det bör finnas någon form av associationsrättslig reglering, avsedd särskilt för sociala företag med utpräglat ideella syften. Denna fråga kräver, enligt utredningen, emellertid överväganden som utredningen inte har haft möjlighet att göra inom ramen för uppdraget.

Som tidigare nämnts är utredningens förslag föremål för remissbehandling.

I ett meddelande från kommissionen den 27 oktober 2010 om den inre marknaden presenteras femtio förslag för att arbeta, driva företagsverksamhet och handel bättre tillsammans, KOM(2010) 608. När det gäller den sociala marknadsekonomin presenteras tre förslag till en inre marknad som grundar sig på en social marknadsekonomi med hög konkurrenskraft. För det första bör initiativet för socialt entreprenörskap leda till att talangkapital och ekonomiska resurser som redan finns i medlemsländerna frigörs. I den andra delen, som rör de rättsliga formerna, föreslås initiativ för att förbättra den rättsliga miljö som utgör strukturen för vissa delar av den sociala ekonomins verksamheter. I den sista delen som rör företagsstyrning och företagets sociala ansvar föreslås ett initiativ till omdefiniering av företagets roll i dagens samhälle. På förslag av talmannen har meddelandet hänvisats till näringsutskottet för granskning. Utskottet har presenterat resultatet av sin granskning i betänkande 2010/11:NU10.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att frågor som ligger i linje med motionsönskemålen är föremål för arbete såväl nationellt som inom EU. Utskottet anser därför att det inte finns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionerna. De bör avslås.

Stiftelselagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande som rör ändringar i stiftelselagen.

Motionerna

I motion 2010/11:C322 anför Andreas Norlén och Finn Bengtsson (båda M) att 6 kap. 4 a § stiftelselagen bör upphävas. Motionärerna konstaterar att regeringen nyligen tagit vissa steg i rätt riktning för ökad frihet för vissa stiftelser som finansierar forskning och anser att det är positivt att regeringen inte längre ska utse och entlediga samtliga styrelseledamöter i stiftelserna. Enligt motionärerna bör nu regeringen ta ytterligare ett steg och lämna ett förslag till upphävande av 6 kap. 4 a § stiftelselagen. Genom att paragrafen upphävs kan inte forskningsstiftelserna ånyo bli föremål för inskränkningar. Ett tillkännagivande yrkas med detta innehåll.

Bakgrund

Stiftelselagen (1994:1220) innehåller en civilrättslig reglering av stiftelseinstitutet samt bestämmelser om tillsyn. Lagen gäller såväl för stiftelser som har bildats av enskilda som för stiftelser som har bildats av staten eller andra offentliga organ. I stiftelselagen slås bl.a. fast under vilka förutsättningar föreskrifterna i ett stiftelseförordnande får ändras, s.k. permutation.

Det finns ett stort antal stiftelser som har bildats av staten. Under 1991–1994 bemyndigade riksdagen regeringen att med de tidigare löntagarfondsmedlen som kapital inrätta sammanlagt elva stiftelser. I och med bildandet av dessa stiftelser skedde en utskiftning av kapital som förvaltades av de fem löntagarfondsstyrelserna.

Enligt de ursprungliga stiftelseförordnandena skulle regeringen utse samtliga styrelseledamöter i stiftelserna i samband med att de bildades. Därefter skulle stiftelsernas styrelser till huvuddelen utses av stiftelserna själva, och styrelserna skulle inom sig utse ordförande och vice ordförande. Regeringen skulle endast utse en styrelseledamot i varje stiftelse.

Hösten 1996 beslutade riksdagen om en ändring i stiftelselagen för stiftelser som bildas av staten. Ändringen innebär att regeringen, även utan styrelsens eller förvaltarens samtycke, kan ändra eller upphäva föreskrifter i stiftelseförordnandet trots att de förutsättningar som stiftelselagen ställer upp för ändring av föreskrifter i stiftelseförordnanden inte är uppfyllda. Föreskrifter om stiftelsens ändamål får dock inte ändras eller upphävas. Ändringen togs in i en ny bestämmelse i 6 kap. 4 a § stiftelselagen.

Senare samma höst godkände riksdagen ett förslag från regeringen som innebär att stiftelseförordnandena skulle ändras så att samtliga ledamöter utses och entledigas av regeringen. De skäl som den dåvarande regeringen angav för förändringen var att medlen borde hanteras i sådana former att

offentlig insyn i verksamheten och påverkan från statsmakternas sida skulle möjliggöras. Vidare angavs som skäl att en ordning där samtliga ledamöter utses av regeringen skulle främja samordning mellan stiftelsernas insatser och statliga insatser på forskningens område. Denna samordning bedömdes kunna frigöra resurser inom ramen för statens budget för angelägna nysatsningar. Regeringen fattade därefter beslut om att ändra stiftelseförordnandena i enlighet med vad riksdagen godkänt.

Våren 2010 behandlade riksdagen proposition 2009/10:136 Ökad frihet för vissa stiftelser som finansierar forskning. Propositionen innehöll förslag om hur styrelseledamöter i vissa stiftelser som finansierar forskning och som har bildats med medel från de tidigare löntagarfonderna ska utses och entledigas. Förslaget innebär att regeringen inte längre ska utse och entlediga samtliga styrelseledamöter i stiftelserna. När det gäller 6 kap. 4 a § stiftelselagen uttalade regeringen att eftersom stiftelsemodellen valts är den statliga kontrollen över de medel som tillförts stiftelserna begränsad efter det att stiftelserna bildats. Vidare anfördes att det visserligen, efter det att stiftelserna bildades, har införts en bestämmelse i stiftelselagen som möjliggör för regeringen att på eget initiativ ändra eller upphäva vissa föreskrifter i stiftelseförordnandena för sådana stiftelser som har bildats av staten. Med stöd av denna bestämmelse har alltså regeringen i egenskap av stiftare större möjligheter att påverka stiftelserna även efter det att de bildats. Enligt regeringen bör viss restriktivitet iakttas när det gäller att utnyttja dessa möjligheter. Stiftelseförordnandena bör, enligt regeringen, utformas så att de i huvudsak överensstämmer med hur de såg ut när stiftelserna ursprungligen bildades. I propositionen redovisar regeringen också sin bedömning att regeringen i fortsättningen bör utse två styrelseledamöter i stiftelserna.

Riksdagen godkände regeringens förslag (bet. 2009/10:UbU17, rskr. 2009/10:254), och regeringen fattade därefter beslut om att ändra stiftelseförordnandena.

Utskottets ställningstagande

I likhet med motionärerna kan utskottet konstatera att regeringen nyligen tagit vissa steg i riktning mot en ökad frihet för vissa stiftelser som finansierar forskning. I proposition 2009/10:136 redovisar regeringen att den anser att viss restriktivitet bör iakttas när det gäller möjligheten att i enlighet med 6 kap. 4 a § stiftelselagen på eget initiativ ändra eller upphäva vissa föreskrifter i stiftelseförordnandena för sådana stiftelser som har bildats av staten. Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandet, varför det bör avslås.

Ytterligare lagstiftning om franchising

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör förslag om ytterligare lagstiftning om franchising. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 2 (S).

Motionerna

I motion 2010/11:C219 föreslår Lars Gustafsson (KD) ett tillkännagivande om att regeringen ska se över lagen om franchisegivares informationsskyldighet. Motionären menar att regeringen bör införa en förhandlingsrätt för en organisation av franchisetagare, regler om uppsägning av avtalen och ekonomisk kompensation vid inlösen samt förbjuda oskäliga avtalsvillkor.

I motion 2010/11:C239 konstaterar Börje Vestlund (S) att lagen om franchisegivares informationsskyldighet som antogs av riksdagen våren 2006 är ett första steg i syfte att förhindra missbruk av franchising. Enligt motionären kvarstår dock en rad problem olösta. Motionären anser därför att regeringen redan nu bör överväga ytterligare reformer på detta område. Regeringen bör bl.a. överväga att införa en förhandlingsrätt för franchisetagare, bestämmelser om uppsägning av avtalen och ekonomisk kompensation vid inlösen i samband med uppsägning samt förbjuda oskäliga avtalsvillkor. Ett tillkännagivande yrkas med detta innehåll.

Utskottets ställningstagande

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av utskottet vid flera tillfällen (se t.ex. bet. 2007/08:CU7 och bet. 2009/10:CU13). Utskottet ansåg då att det inte fanns skäl att ytterligare lagreglera franchiseavtalen. Vidare uttalade utskottet att en sådan lagstiftning skulle motverka regeringens och riksdagens uttalade ambition att minska regelbördan för näringslivet. Riksdagen följde utskottet.

Utskottet anser att det inte finns skäl för riksdagen att frånga sina tidigare ställningstaganden, varför motionen bör avslås.

Reservationer

1. Könsfördelningen i bolagsstyrelser m.m., punkt 1 (S, V)

av Maryam Yazdanfar (S), Carina Ohlsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S), Yilmaz Kerimo (S), Katarina Köhler (S) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:C201, 2010/11:C217, 2010/11:C248, 2010/11:C259 yrkande 1 och 2010/11:C270.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning måste man sträva efter en jämn fördelning av makt och inflytande mellan kvinnor och män. Jämställdhet är en fråga om mänskliga rättigheter, demokrati och rättvisa, men också om att ta till vara alla människors kompetens. Om kompetensen hos både kvinnor och män i näringslivet tillvaratas får företagsledningarna den bästa sammansättningen, vilket gynnar företagen och därmed tillväxten. Forskning visar att ledande befattningshavare i dag inte väljs enbart på grundval av kompetens. Män, som i de flesta fall styr nomineringsprocessen, väljer ofta män just därför att de är män. Enligt vår uppfattning finns det ett behov av kvinnlig representation i företagets valberedningar.

När det gäller aktiebolag i vilka staten har ett bestämmande inflytande hade den tidigare regeringen ställt upp delmålet att andelen kvinnliga styrelseledamöter skulle vara minst 40 % 2003. Målet uppnåddes genom ett kontinuerligt och systematiskt nomineringsarbete.

Fortfarande är det svårt för kvinnor att ta sig upp till de privata bolagens ledningsgrupper och styrelser. Djupt rotade traditioner och värderingar är ofta skälet till att kvinnor hindras att ta sig till toppen inom näringslivet. För det är varken så att kvinnor har lägre kompetens, lägre utbildning eller kortare arbetslivserfarenhet. Den kvinnliga representationen i bolagsstyrelserna har förbättrats något under senare år men är fortfarande ojämförbar. Vi kan konstatera att denna förändring aldrig hade skett utan den debatt och det hot om lagstiftning som den förra regeringen med sina samarbetspartier initierade. Under de senaste åren har vi dock kunnat konstatera att den positiva trenden avstannat.

Den socialdemokratiska regeringen gav i juni 2005 en sakkunnig person i uppdrag att överväga frågan om en jämnare könsfördelning i bolagsstyrelser. Uppdraget redovisades i maj 2006 i departementspromemorian Köns-

fördelningen i bolagsstyrelser (Ds 2006:11). I promemorian föreslås bl.a. regler i aktiebolagslagen om könsfördelningen i styrelser för publika aktiebolag. Den nuvarande regeringen har beslutat att avskryva förslagen i departementspromemorian. Vi anser att detta är djupt beklagligt, och vi är mycket oroade över vad regeringens politik kommer att få för konsekvenser för jämställdheten inom näringslivet.

I sammanhanget vill vi uppmärksamma att man i Norge redan för tre år sedan införde lagstiftning som innebär att minst 40 % av vardera könet ska vara representerat i de stora bolagens styrelser. Lagstiftningen uppfattas där numera, efter visst inledande motstånd, som positiv. I Norge är numera kvoteringsfrågan en självklarhet.

Enligt vår uppfattning har de svenska bolagen redan fått god tid på sig att själva försöka komma till rätta med problemet med mansdominerade styrelser. Under de senaste åren har otillräckliga initiativ tagits från näringslivets sida för att förändra situationen. Vi kräver därför att åtgärder vidtas mot mansdominansen i bolagens styrelser. Enligt vår mening bör regeringen snarast lägga fram lagförslag som innebär att andelen kvinnor i privatägda aktiebolags styrelser och valberedningar måste vara minst 40 % så Sverige får en lagstiftning som den norska.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motionerna 2010/11:C201, 2010/11:C217, 2010/11:C248, 2010/11:C259 yrkande 1 och 2010/11:C270, som sin mening ge regeringen till känna.

2. Ytterligare lagstiftning om franchising, punkt 7 (S)

av Maryam Yazdanfar (S), Carina Ohlsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S), Yilmaz Kerimo (S) och Katarina Köhler (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:C239 och bifaller delvis motion 2010/11:C219.

Ställningstagande

Liksom motionären i motion 2010/11:C239 anser vi att en franchisetagare – i egenskap av den svagare parten i ett franchiseförhållande – kan befinna sig i en utsatt situation. Lagen (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet, som trädde i kraft den 1 oktober 2006, syftar till att stärka en blivande franchisetagares ställning i de förhandlingar och diskussioner som föregår undertecknandet av ett franchiseavtal. Lagstift-

ningen är därför primärt inriktad på den information som franchisegivaren ska tillhandahålla inför ett avtalsslut. Vi tycker att lagstiftningen är bra och att den fyller en viktig funktion.

Vi anser dock att det behövs ytterligare lagstiftningsåtgärder för att stärka en franchisetagares ställning. Enligt vår uppfattning bör regeringen bl.a. överväga att införa en förhandlingsrätt för franchisetagare, bestämmelser om uppsägning av avtalen och ekonomisk kompensation vid inlösen i samband med uppsägning samt förbjuda oskäliga avtalsvillkor. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion 2010/11:C239 och delvis bifall till motion 2010/11:C219, som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilt yttrande

Lagen om ekonomiska föreningar, punkt 4 (S)

Maryam Yazdanfar (S), Carina Ohlsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S), Yilmaz Kerimo (S) och Katarina Köhler (S) anför:

Kooperationen är en stor och viktig del i den svenska ekonomin, och de flesta kooperativ drivs i form av ekonomiska föreningar. För att upprätthålla konkurrensen mellan olika associationsformer anser vi att det är av yttersta vikt att lagstiftningen är neutral i förhållande till olika associationsformer.

Föreningslagsutredningen har nyligen presenterat sitt slutbetänkande som nu är föremål för remissbehandling. Vi förutsätter att det pågående arbetet leder till att den ekonomiska föreningen blir en mer flexibel företagsform som kan vara konkurrenskraftig i förhållande till andra associationsformer. Med hänvisning till det pågående arbetet har vi valt att inte reservera oss. Vi kommer dock att noga följa frågan.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010

2010/11:C201 av Christina Oskarsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om diskriminering i privata bolagsstyrelser.

2010/11:C217 av Ann-Christin Ahlberg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ändra reglerna i aktiebolagslagen så att minst 40 % av vardera könet är representerat i de större bolagens styrelser.

2010/11:C219 av Lars Gustafsson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av lagen om franchisegivares informationskyldighet.

2010/11:C233 av Carl-Oskar Bohlin och Erik Bengtzboe (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kravet på eget kapital i aktiebolag.

2010/11:C239 av Börje Vestlund (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av lagen om franchising.

2010/11:C248 av Gunvor G Ericson och Ulf Holm (båda MP):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram lagförslag om kvotering i bolagsstyrelser.

2010/11:C258 av Carl-Oskar Bohlin och Erik Bengtzboe (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om avskaffande av bolagsstämmokravet för små privata aktiebolag.

2010/11:C259 av Eva-Lena Jansson (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en kvotering för börsnoterade bolagsstyrelser.

2010/11:C270 av Karin Åström och Berit Högman (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler kvinnor i bolagens valberedningar och styrelser.

2010/11:C305 av Gustav Fridolin och Valter Mutz (båda MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda förslaget på en bolagsform utifrån konceptet stakeholder companies.

2010/11:C322 av Andreas Norlén och Finn Bengtsson (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om upphävande av 6 kap. 4 a § stiftelselagen.

2010/11:C347 av Kerstin Engle m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ekonomiska föreningar.

2010/11:N421 av Ulf Holm m.fl. (MP):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör utredas om en särslagstiftning för sociala företag behövs även i Sverige.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagen om ekonomiska föreningar bör ses över med syftet att undersöka eventuella fördelar med att dela upp den juridiska personen i två delar för att tydliggöra den icke vinstdrivande formen.